

La tragèdia humana incommensurable —per més xifres que ens diguin— provocada pels recents terratrèmols a Veneçuela, ha ocupat i ocupa els mitjans de comunicació. Sovint, les informacions es refereixen als edificis veneçolans que han col·lapsat. Col·lapsat, sí; no que s’han enfonsat, o s’han ensorrat, o s’han desplomat, o s’han convertit en una pila de runa. La paraula estrella dels mitjans és col·lapsar. En anglès, *collapse* significa justament això, ensorrar-se. Consulto el diccionari de l’IEC i cap de les tres accepcions que recull em serveix per poder descriure el fet que un edifici s’enfonsi. Sent així, penso que potser parlar del *collapse* d’un habitatge, d’un bloc de pisos, és un anglicisme, la incorporació d’un vocable anglès al lèxic català, feta de forma no normativa i innecessària, o sigui, un barbarisme. La rata sàvia del GPT m’informa, però, que en l’àmbit de l’enginyeria i l’arquitectura parlar de *collapse* estructural és un terme força habitual per referir-se a la “pèrdua de capacitat portant d’una estructura”.

En els usos col·loquials de la llengua, però, associem *collapse* a obstrucció, bloqueig, obturació, embús, saturació. Per això, per exemple, hem sentit a dir que hi havia un risc que el sistema sanitari col·lapsés quan hi havia una pandèmia, o sigui, que l’acumulació de malalts o demanda d’atenció sanitària era superior a la capacitat de recepció dels professionals sanitaris i els circuits habituals del sistema podien quedar saturats o desbordats. En el cas dels terratrèmols de Veneçuela no seria més natural evitar tecnicismes gremials o calcs lingüístics anglòfils i parlar d’esfondrament o ensorrament d’edificis, tot i l’evidència de les imatges difoses?

No entenc per què alguns professionals de la comunicació no són més curosos en l’ús d’un instrument de treball essencial com és la llengua. Hi ha tics lingüístics, fórmules recurrents, que s’imposen com una moda i es van repetint incansablement de manera acrítica. Des d’una posició pedagògica, que seria la pròpia del meu ofici, suggereixo que a les facultats de comunicació i periodisme posin en pràctica, com a exercici, la redacció d’informacions sense poder fer ús de mots o expressions tan i tan suades com, per exemple, “sí o sí”, “més enllà de...”, “posar en valor”, o també “col·lapsar”. La llista, evidentment, podria ser molt més llarga o anar variant d’acord amb la informació concreta proposada com activitat d’aprenentatge. Penso que això obligaria els estudiants a ampliar els seus recursos lexicals i guanyar frescor, precisió i riquesa expressives. Sí, soc conscient, per descomptat, que el sistema universitari és d’una complexitat que no es resol ni en tot ni en part amb receptes didàctiques puntuals. No era la meva pretensió fer-ho, pobre de mi. Penso, però, que hi ha aspectes molt concrets de base formativa que cal abordar de manera directa pel bé de tothom.

Mentrestant, anirem parant l’orella als noticiaris i sentint, potser, la cantarella de mots i expressions que es van repetint com un rosari i ens condemnen a una recepció auditiva carregada de clixés. Tot serà que els nostres circuits neuronals no quedin col·lapsats i perdem “la capacitat portant de les nostres estructures lingüístiques”.